

LJUNGHEMS BACKAR

Dagens landskap upplever vi ofta från bilvägarna som drar fram genom tidigare obebyggd skog och utmark. I äldre tid upplevdes landskapen också från dåtidens vägar, men dessa gick snarare fram genom bymiljöer och inägomark. Detta kan man ha i åtanke när man befinner sig i miljön kring Ljunghem. Vi färdas i dag vid sidan om och måste ta en avstickare för att upptäcka Ljunghems backar, som är beläget i en övergångsbygd när man lämnar skogrika Småland och är på väg mot Falköpingsslätten. Några av huvudvägarna mellan Småland och Västergötland passerade här och spår efter detta är bland annat de urgröpta hålvägar som finns i området, strax öster om vägen i nord-sydlig riktning. Hålvägar kallas lämningar som visar äldre tiders gång- och ridstigar. Lite mer tydligt syns de i sluttande terräng där markslitage varit som störst och då ser hålvägarna ut som djupa diken.

Det stora antalet förhistoriska gravar från århundradena före och kring Kristi födelse visar också Ljunghems roll som ett lokalt maktcentrum. Dessutom stod det fram till 1500-talet en kyrka i byn Mosseberg ca 1,5 km nordväst om Ljunghem.

I äldre kartor från mitten av 1600-talet och sent 1700-tal kan vi se hur äng och hagmark, men även små åkerlyckor, funnits i området. Kartorna visar på en variation i hur man använde landskapet – äng kunde byta plats med hagmark och där fanns tillfälliga odlingar i form av svedjor eller mer permanenta åkrar. Men även före kartornas tid har det funnits åkrar i det område som i dag utgör Ljunghems backar. Det kan utläsas ur de många spåren i form av röjningsrösen och odlingsterrasser som finns på höjderna vid Skattegården.

Ljunghems by har även en rik flora, många arter och naturtyper. Det fanns flera anledningar till att Svenska Dagbladet utnämnde Ljunghems backar till en av Sveriges tjugoen vackraste platser år 2014.

Landskapsvy från ett av gravrösen - RAÄ-nr Sandhem 11:1.
Foto Jönköpings läns museum.

SMULTRONSTÄLLE 68

HITTA HIT

Från Sandhem: Kör den norrgående vägen förbi Sandhems kyrka. Ca 5,3 km norr om kyrkan finns en vägskylt mot väster: "Ljunghem". Kör denna väg ca 500 m så framträder på främst höger sida höjder med odlingsterrasser och medstensättning.

Koordinater:
N 6433422 / E 429573
(SWEREF 99 YM) // N 58°
2' 12,241", E 13° 48' 26,190"
(WGS84)

Vy av terrängen nordväst om Skattegården. Foto Jönköpings läns museum.

JÖNKÖPINGS LÄNS
MUSEUM

036-30 18 00 • www.jkpglm.se

SMULTRONSTÄLLEN

Ute i landskapet finns massor att upptäcka! Läns museet presenterar här smakprov på sevärdheter i Jönköpings län med utgångspunkt i kulturmiljöer och kulturarv.

Här finns välkända kulturminnesmärken såsom Habo kyrka och domarringarna i Smålandsstenar, men också mer okända pärlor såsom flottningsslämnarna i Valån och Stengårdshults kyrka. I länet finner vi många spår efter forna tiders människor och verksamheter, allt ifrån slott- och herresäten till övergivna vägbanor och odlingsrösen i skogsmark.

Vår tanke med Smultronställen är att det ska locka till utflykter i kulturlandskapet – där finns vår historia, som tar sig olika uttryck i den fysiska miljön. Det är ett arv värt att uppleva och värna. Under rubriken Smultronställen kommer vi allteftersom fylla på med ännu fler sevärdheter, både för länsbor och långväga besökare. Ju fler som upptäcker dessa pärlor, desto större möjlighet att de bevaras för framtiden.

FAKTA

I Jönköpings län finns över 40 000 registrerade fornlämningar, 87 riksintressanta kulturmiljöer, närmare 130 byggnadsminnen, ungefär 150 kyrkor, 100-talet hembygdsgränder med samlad äldre bebyggelse, ett stort antal industrihistoriska miljöer samt två kulturresevat. Därtill finns också ett stort antal kulturmiljöer med bevarandevärd bebyggelse. En del av dessa kan man få information om via länsstyrelsens och kommunernas hemsidor. Man kan även hitta beskrivningar via de olika hembygdsföreningarnas respektive sidor.

BRA ATT VETA

Tillgängligheten till de olika smultronställena varierar. En del är välskyltade, enkelt tillgängliga och uppfyller krav på parkeringsplatser etc. Andra kräver mer av besökaren, kanske behöver man gå en längre sträcka för att nå sitt mål, ibland är det snarlig skog och väl framme möts man kanske av en trasig skylt (om det ens funnits någon). Platserna bär dock alltid på en spännande och intressant historia.

Notera också att många av de kulturhistoriska byggnaderna är privatägda och endast tillgängliga för exteriör beskådan. Respektera privat tomtmark. Många kyrkor är öppna sommartid. Under andra tider på året brukar man kunna kontakta kyrkvaktmästaren som öppnar upp.

